Redacţiunea, Administraţiunea, şi Tipografia:
Braşov, piaţa mare Nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimet.
INSERATE se primesc la Administraţiune în Braşov şi la următórele Birouri de anunciuri: în Viena: *M. Dukes, Heinrich Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppeliks* Nachfolger; *Anton Oppelik, J. Danneber*, în Budapesta: *A. V. Goldberger, Eckstein Bernat*; în Bucuresci: *Agence Havas*, Succursale de Roumanie; în Hamburg: *Karolyi & Liebmann*.
Preţul inserţiunilor: o seria garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o seria 10 cr. séu 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LIX.

„Gazeta" iese în fia-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe şése luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 franci, pe şése luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectari.
Abonamentul pentru Braşov
administraţiunea, piaţa mare, Târgul Inului Nr. 30, etagiu I.: pe un an 10 fl., pe şése luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 bani. Atât abonamentele cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 87. Braşov, Joi, 18 (30) Aprilie 1896.

Archiereii şi politica naţională.

Braşov, 17 Aprilie v.

Era un timp, nu tocmai îndepărtat, când la noi un archiereu cumpănia mult în viéţa publică de stat. Nu numai un esemplu avem din acel timp, cum un metropolit, orĭ chiar episcop scia sĕ tragă deget şi cu cel mai puternic dintre miniştri.

Astădĭ sunt alte vremurĭ.

Cât a durat periodul deakist, cu care s'a început era constituţională unguréscă, ce pórtă fisionomia de adĭ, archiereii jucau un rol însemnat. De când însĕ direcţia mai domólă deakistă a făcut loc direcţiei şoviniste despotice a erei tiszaiste, în care şi astădĭ încă înotăm până în gât, i-a ajuns vremurĭ grele pe archierei.

Politica bisericéscă a guvernului, în legătură cu nisuinţele de centralisare şi de maghiarisare ale acestuia, au adus cu sine, ca autoritatea episcopatului sĕ fiă sguduită din fundament.

Tot mai rarĭ sunt casurile, în carĭ faţă cu escesele de putere ale guvernului, archiereii sĕ-şĭ scie păstra întréga autoritate.

Şi mai rarĭ sunt însĕ acele casurĭ, în carĭ archiereii sĕ ţină pept cu puternicii dilei pentru apĕrarea intereselor naţionale ale poporului lor, chiar şi atuncĭ, când acestea vin în conflict cu politica de stat a rassei dominante.

Pe întreg teritoriul regatului ungar esistă astădĭ, durere, un singur Strossmayer.

Se va dice însĕ, că Croaţii lui Strossmayer ocupă o altă posiţiă şi trăesc în alte împrejurărĭ.

Admitem. Dér trebue sĕ fiă o margine, peste care în nicĭ o împrejurare nu este iertat sĕ trecem. Şi acéstă margine ni o trage interesul de esistenţă naţională.

La noi Românii concade cu acest interes şi interesul de esistenţă al bisericei române şi orĭ-cum s'ar interpreta lucrurile, tot acolo vom eşi, că fără o viéţă naţională puternică nu póte fi vorba nicĭ de-o prosperare a bisericei.

Orĭ cât de deosebite şi grele ar fi dér împrejurările nóstre, este clar şi invederat, că trebue sĕ aibă o margine şi oportunismul, ce se manifestă în tabĕra archiereilor noştri şi-şĭ află tocmai în dilele acestea un ecou atât de viu în colónele celor două foi politice-bisericescĭ dela Sibiiu şi dela Blaşiu.

Orĭ dóră sĕ nu vadă şi sĕ nu simtă archiereii noştri, cum încetul cu încetul se coboră tot mai mult prin acel extrem oportunism la nivelul unor şefĭ de espositură ai ministeriului unguresc de culte şi de instrucţiune publică?

Ar fi forte trist, décă nu ar vedé şi nu ar simţi acésta. Dér şi mai trist este, când trebue sĕ observăm cum din partea celor ce într'adevĕr sunt conscii de rolul umilitor, la care au fost reduşi archiereii noştri, se fac sforţărĭ de-a scusa situaţiunea lor deplorabilă în raporturile cu guvernul prin aceea, că se silesc a arunca tótă vina în spinarea celor ce au condus, conduc orĭ vor sĕ conducă afacerile naţionale, „fără de-a ţiné sémă nicĭ cât de puţin de archierei şi de posiţiunea lor."

Este de aceea aşa de tristă acéstă apariţiune, fiind-că ea denotă, că în cercurile, de carĭ sunt încungiuraţĭ archiereii noştri, încă şi astădĭ, după atâtea păţanii şi după atâtea lovirĭ, mai domnesce părerea, că episcopii noştri formézá aşa-dicând un fel de stat în stat în sînul naţiunei române.

Nu numai odată şi nu numai în timpul mai recent, ci şi în anii de mai înainte, organul nostru a accentuat necontenit, că pe câtă vreme archiereii noştri vor ţiné morţiş la idea, că naţiunea trebue sĕ se îndrepteze după posiţiunea lor, ér nu dênşii după trebuinţele şi postulatele ei; până când va dăinui în centrul bisericelor nóstre spiritul acela nenorocit, care vré sĕ îndrepteze şi sĕ cârmuéscă politica nóstră naţională, — politica ce nu este, decât o desperată apĕrare a limbei, a naţionalităţii, ba chiar şi a legei nóstre — după interesul cutărui fond, séu aşedământ local: până atuncĭ nu va fi cu putinţă, ca sĕ ne consolidăm în interiorul nostru şi sĕ ajungem a face odată cu toţii o politică românéscă cum trebue, sĕnĕtósă şi cu efect.

Nu noi vom fi aceia, carĭ vom pleda vre-odată pentru esperimente aventurióse, nu cerem ca archiereii noştri sĕ se arunce în astfel de aventurĭ. Dér atâta totuşĭ, ni-se va concede, suntem în drept şi datorĭ a li-o cere: ca orĭ-cât de neapĕrat li s'ar păré a ţiné sémă de unele şi de altele, sĕ lucreze astfel şi sĕ urmeze o astfel de direcţiune politică, care sĕ nu vină în conflict cu interesele de esistenţă naţională ale poporului nostru.

Intrebarea este acum, décă în adevĕr archiereii noştri urmézá o astfel de direcţiune politică?

Justiţia maghiară în veacul trecut şi în veacul present.

In lumină guvernamentală semioficiósă.

I.

Procese pentru vrăjitorii în veacul trecut.

Comunicat de **Székely Ferenc.**

(„Pesti Hirlap" din 5 Aprilie 1896.)

In zadar a dis regele nostru Coloman Invĕţatul încă în veacul XI, că „despre strigoi, ce nu esistĕ, nicĭ pomenire sĕ nu se facă", — căcĭ procese pentru vrăjitorii sĕ presintă forte adese-orĭ în veacul trecut în faţa tribunalelor de comitate.

Aceste procese, pe carĭ cei mai înalţĭ funcţionarĭ comitatensĭ le judecau cu-o seriositate vrednică de un mai bun lucru, dând credĕmânt mărturiilor stupide ale unor ómenĭ de cea mai inferióră treaptă culturală, şi pe acéstă basă, după chinurĭ înfiorătore *ardĕnd de vii* femei parte cu desĕvêrşire nevinovate, parte smintite, séu isterice, vor fi vecinice pete ruşinóse pe corpul justiţiei din veacul trecut.

Actele vechĭ îngălbenite aflate în Archiva din comitatul Tolna sunt mărturia întunecimei şi ignoranţei, în carĭ pluteau stăpânii din veacul trecut ai comitatului.

Dela 1713 până la 1757 s'au judecat în comitatul Tolna 25 de procese pentru vrăjitorii şi din actele parte defectuóse parte complete carĭ au rĕmas, sĕ constată, că *cincĭ (5) acusate în adevĕr au fost arse de vii.*

Obiectul procesului în tóte casurile e acelaşĭ. Femeile acusate de fermecătoriă, după cum sunt şi astădĭ, erau acelea carĭ vindecau bolnavĭ cu ierburĭ şi cu unsorĭ; câte una din ele se lăuda că are o putere supranaturală, şi câte odată ca femeile, când sĕ supĕra pe vre-un muritor, îşĭ bătea gura. Apoi, în ast-fel de ocasiunĭ, pe temeiul vre-unui cuvênt ameninţător, séu spus pentru a spĕria, ajungeau sĕ fiă bănuite, că sciu nu numai sĕ vindece, dér chiar şi sĕ strice, că au comunicărĭ cu dracul, ş. a. astfel s'a lăţit în poporul ignorant credinţa, că aceste femei vrăjitóre sunt *strigoi!*

Intr'un proces erau ascultaţĭ 20—30 şi chiar şi mai mulţĭ martorĭ, carĭ cu toţii declarau stupidităţĭ imposibile şi ridicole. In cele mai multe casurĭ spuneau despre acusaţĭ, că au schilodit copii micĭ, şi ómenĭ marĭ, séu au provocat bube pe trup la unii ómenĭ, au luat laptele vacilor; că nóptea în vis i-a năpădit strigoiul şi i-a apăsat pe piept, şi fel de fel de lucrurĭ nesărate de acéstă speţiă. Pe astfel de temeiurĭ înţelepţii domnĭ dela tribunale condamnau pe cei aflaţĭ mai puţin vinovaţĭ la temniţă de câţĭ-va anĭ de dile, şi cel puţin 100 beţe, ér pe cei mai greu apĕsaţĭ de vină, la decapitare, séu mórte prin ardere.

O atare jertfă a stupidităţii veacului trecut a fost vĕduva lui Stefan Herczegh născută Ecaterina Lengyel, móşă din D.-Földvár, care esercita vrăjitoria cu mare aparat şi parte din speculă séu din necuminţenie de multe-orĭ s'a lăudat cu vrăjitoria.

In procesul contra ei, chiar fiica ei propriă a mărturisit despre dênsa, că adese-orĭ mamă-sa i-a povestit sciinţa ei vrăjitoréscă. S'a lăudat cătră fiică-sa, că în câmp ei mai tóte firele de iérbă îi vorbesc, tóte îşĭ spun numele, şi la urmă glăsuesce un fir mai înălţat. A mai spus fiicei sale ca la ceasul morţii sĕ o strîngă de degetul cel mic, căcĭ astfel nu va puté muri; în preajma morţii sĕ-i pună o mătură în mână, şi când sufletul o va părăsi, va începe mătura sĕ jóce.

După ascultarea martorilor vice-şpanul Petre Gyurekovich, solgăbirĕul Ioan Nyitray, perceptorul Ioan Kaufman, notarul Stefan Nagy şi juratul Ladislau Czvetan fiind de faţă, sĕ începe interogatorul nefericitei móşe.

La început au interogat-o cu vorbe bune, şi nu i-au cerut altceva, decât sĕ recunóscă tóte stupidităţile, pe carĭ martorii i-le-au pus în spinare; deóre-ce însĕ ea le nega pe tóte, şi nu vrea sĕ recunóscă, că ea este strigóică, au supus'o *tuturor torturelor* întrebuinţate pe atuncĭ.

Nenorocita femee însĕ, nicĭ atuncĭ n'a mărturisit nimic; decĭ, la 26 Mai 1714 au judecat-o în Simonytornya. Acusatorul a fost fisolgăbirĕul Mihaiŭ Slovenicĭ, care şi-a spus şi proiectul de acusaţiune pe unguresce, în chipul următor:

„Că Incatta (acusata), condusă, nu se scie de ce şi de ce gândurĭ fără Dumnedeu, pornită de meşteşugul drăcesc al dracului şi din îndemnul aceluia, negândindu-se la legile lui Dumnedeu şi la legile vii ale ţĕrii, carĭ rînduite sunt pentru astfel de strigoi séu îndrăciţĭ, diversis vicibus diversisque în locis (în diferite ocasiunĭ şi locurĭ) pe mulţĭ ómenĭ i-a corupt, unora sgârcindu-i-se mânile şi piciórele şi érăşĭ vindecându-se, şi a comis mai multe drăcii şi fermecătorii de acéstă natură, a mai pĕcătuit, că décă ea vrea, îi vorbesc firele de iarbă, şi fiă-care îşĭ spune numele, şi de ce folos e. Decĭ, Dominus Magister et Actor Procurator cere, ca Incatta (acusata) spre îngrozitor esemplu, ca o astfel de strigóică vĕdită, se fiă arsă de vie, dér întâi sĕ fiă torturată".

După acéstă propunere Tribunalul a adus sentinţa, care în traducere ungurésca sună astfel:

„Deórece din declaraţiunile martorilor întărite cu jurămênt şi chiar şi din mărturisirile acusatei s'a constatat în faţa legii, că acusata trăia din vrăjitorie, pe unii stricând, pe alţii dregând, şi multora căşunându-le patimĭ, şi fiind-că apăra cu nicĭ un chip nu s'a putut, deşi destulă ocasiune ar fi avut: s'a hotărît, ca întâi sĕ fiă supusă la torturĭ, apoi după prescripţiunea legală de pedepsire, în înţelesul cererei fiscului acusator, sĕ fie *arsă de vie*".

Acéstă sentinţă a fost semnată de viceşpan, solgăbirae, tablăbirae şi juraţĭ.

După doi anĭ de dile iarăşĭ se găsesce o nenorocită victimă, pe care înţelepţii judecătorĭ o ard pe rug.

Jertfa a fost Susana Kalmán, soţia nobilului Ioan Kisigárdi, în a căreia proces au funcţionat tot judecătorii mai sus numiţĭ, şi, contra obiceiului, au conceptat în limba maghiară procesul verbal al procesului şi sentinţa.

In acest proces a fost acusator Sigismund Csejthey, şi acusaţiunea lui sună astfel:

„Deórece Personaliter adstans Incatta fără îndoială face tovărăşie cu dracul din iad, — şi prin puterea aceluia în multe rîndurĭ şi în fel de fel de locurĭ şi-a esercitat meseria de vrăjitóre şi a făcut farmece, şi prin acéstă îngrozitóre păcătoşie a sa nu a provocat numai consternaţiune, ci a corupt cu drăcoveniile sale chiar şi o mulţime de creştinĭ cu frica lui Dumnedeu (după cum dovedesc semnele drăcescĭ şi instrumentele aflate la ea), tóte aceste îngrozitore pécătoşii le-a comis Incatta, fără sĕ se îngrozéscă de pedepsa aspră a lui Dumnedeu şi a legilor lumescĭ, — cere M. D. şi A. Procurator, ca presenta adstans Incatta pentru acea miserabilă drăcovenie a ei, în basa art. 31 şi 32 a cărţii II din legiuirea Sf. Stefan, întâi sĕ fiă *întinsă la scripet* pentru a declara pe tovarăşii sĕi îndrăciţĭ, şi apoi spre îngrozitóre pildă pentru alţii sĕ fie *arsă de vie*. Despre care aşteptă sentinţă şi execuţie".

Ceea ce au şi admis judecătorii, pronunţând sentinţa pe basa acusaţiunei, şi Susana Kalmár, care avusese o viaţă forte romantică — căsĕtorită fiind în patru rîndurĭ, de asemenea a fost arsă de vie.

Douĕ-decĭ şi cincĭ de anĭ după acésta nu s'au ridicat rugurĭ în Simonytornya, până când a fost viceşpan Francisc Daróczy, deşi şi în acest interval s'au judecat opt pro-

cese pentru vrăjitorie la Tribunalul comitatens, dér femeile acusate de vrăjitorie au fost pedepsite cu torturări mai mici séu mai aspre, câţi-va ani de închisóre, şi cu bătăi, până la 100 beţe.

Dér în anul 1741, pe timpul viceşpanului Iosif *Perczel*)* deodată au fost date morţii prin ardere trei nenorocite femei.

Aceste nenorocite au fost cersitórele Ileana Vörös numită şi Pila Sánta, din Paks; Susana Tamás din Duma-st. György şi Ileana Fehér din Madocsa. Dintre acestea Ileana Vörös a fost socotită de cea mai importantă şi păcătósă vrăjitóre, şi dênsa, după cum se póte întrevedea din interogatorii, era *nebună*, căci de multe-ori singură se lăuda cu puterile-i vrăjitoresci, şi spunea, că ea sub chipul unei pisici negre, séu a unui vultur, alungă drăcoveniile.

Şi în procesele acestora martorii vorbesc tot despre ierburi, vindecare cu unsori, stricare şi minunăţii vĕdute în vis, stupidităţi palpabile, despre cari numai întru atâta ne mirăm, întru cât s'au găsit ómeni cu mintea curată sĕ le creadă şi după torturări îngrozitóre au ars de vii nisce femei smintite, botezate: strigoi.

Aceste trei nenorocite femei, după cel dintâi interogator au desdis minciunile martorilor, şi nimic n'au declarat după pofta inimii judecătorilor; se jeluiau grósnic, că ele nu sunt strigoi, sunt nevinovate, şi nici când nu au comis absurdităţile ce li-se atribuesc.

Dér înţelepţii judecători nu au slăbit; lor le trebuiau mărturisiri, cari sĕ corĕspundă poveştilor stupide ale martorilor puţin miloşi.

Au început deci cu torturile revoltătóre, cari au decurs în faţa solgăbiraelor Gabriel Gál, Emeric Pinczés, Sigismund Pozsgay, Iosif Czempó şi a juratului Petra Németh. Acusaţiunea în aceste procese au representat'o Anton Hrabovsky şi Pavel Fejérváry, cari de asemenea au fost de faţă la torturări.

S'au pus întrebările: Declară, ce fel de farmec drăcos, vraja şi comunicaţiune cu dracii ai avut?

Natural, că nenorocita femee nu avea ce mărturisi la acéstă întrebare; atunci au desbrăcat-o în pielea gólă, au pus pe călău lângă ea, şi acesta i-a arătat tóte aparatele de tortură, ca sĕ o facă sĕ mărturisĕscă. N'a mărturisit nimic. A doua óră i-au sucit degetele cu un cleşte de fier, şi le-au rupt. Tot fără resultat. A treia óră au legat'o cu funii, şi au strîns'o grozav. Nici aşa nu a recunoscut păcatele cari i se atribuiau. A patra óră au ciupit'o cu cleşte de fier. Tot nega. A cincia óră au strîns'o între gratii de fier. Tot nimic. A şesea óră au torturat'o cu strînsul de picióre, după metoda spaniolă. Tot a negat. A şeptea óră i-au fript trupul cu luminarea, şi au ciupit'o cu cleşte de fier înfierbêntate, dér tot nu s'a declarat de strigóică. Ultima óră au întins'o pe o formă de cal în chipul cel mai îngrozitor.

După acestea, când abia mai rĕmăsese cu un strop de viaţă, era lăsată pe mâna judecătorilor, şi recunoscea cele mai imposibile acusaţiuni, numai ca sĕ pótă scăpa de aceste revoltătóre chinuri.

În astfel de casuri arderea nu era decât o mântuire pentru cei destinaţi morţii.

Judecătorii le puneau cele mai absurde întrebări, cari în poveştile îngrozitóre se pun în socotéla strigoilor, şi nenorocitele recunosceau totul, décă mai erau în stare după astfel de torturi sĕ vorbĕscă.

Judii instructori însĕ conscienţios scriau după fie-care întrebare, că a recunoscut'o, şi a declarat'o, şi şi-a confirmat declaraţiunea.

Pe socotéla Ileanei Fehér, bunăóră, au pus, că a mărturisit, că dracul vine la ea în formă de cal negru, şi că ea a vindecat cu unsóre luată din fluerul piciorului de cal, că a fost cu tovaraşii sĕi vrăjitori la petrecere pe dealul Böleske, unde au beut, au mâncat, au cântat, au jucat cu dracii. Că ar fi mai mărturisit acea nenorocită, că a mâncat carne de vacă la acel ospĕţ, şi că pe dracu îl chiamă Pluto şi avea o înfăţişare de ţĕran tînĕr, în haine próste. Că a primit pecetia roşie dela dracu, şi în acéia îi stă puterea fermecătóre. Că a făcut multă dragoste cu dracu, care o alinta cu vorbele „inima mea, sufletul meu“. Că dracul îi este amant deja de şase ani, şi i-a promis că va merge cu el şi în iad. Că de aceea iubesce pe dracu, fiind-că e tînĕr, pe când bărbatul ei e bătrân, etc.

Spurcăciuni de felul acesta şi multe imposibile de scris le făceau sĕ mărturisĕscă, pe cari de sigur nu le putea spune; ci cel mult, cum erau, pe jumĕtate mórte, dau din cap numai la întrebările absurde ale judecătorilor.

Judecătorii instructori au scris în mărturisirile Ilenii Vörös şi a Susanei Tamás, că ele au recunoscut şi faptul, că aveau obiceiul de-a merge sĕ petrécă împreună cu ceilalţi vrăjitori pe délul Gellért, dela Kömlöd şi Böloske, unde jucau ca uraganul, şi băteau toba cu douĕ pene de fulgi pe o găóce de nucă, au mâncat lucruri, cari nu pot fi numite, au bĕut şi s'au drăgostit cu dracii; că în formă de vultur şi de pisică négră sburau unde vrĕu, şi înşelau pe cine vrĕu, şi acela îi ducea pe déluri, ér câte-odată goneau călare pe mâturi. Sciau scóte ósele ómenilor, puteau întra în gropiţe şi crăpături, că dracu vine pe la ei şi în formă de vultur negru séu şoim.

După torturi atât de îngrozitóre, şi pe basa declaraţiunilor astfel scórse, sĕ aducea sentinţa de „a fi arse de vii, spre pildă îngrozitóre şi pentru alţii“.

Acestor nenorocite femei chinuite de mórte, mórtea le era o graţie, recunosceau deci tot ce le cereau judecătorii lor lipsiţi de suflet.

Arderea se sĕvîrşea în Simonytornya, capitala de atunci a comitatului, ér desenurile instrumentelor de torturi sunt eternisate într'o carte rĕmasă de pe atunci, spre gloria justiţiei din vécul trecut!

Chiar şi în jumĕtatea a doua a vécului trecut s'au judecat în comitatul Tolna opt procese de vrăjitorie; dér arderea o părăsiseră la urmă, şi sĕ mulţămeau ca nenorocitelor femei declarate de strigóice după óre-cari torturi sĕ le tragă câte 100 de beţe, şi le mai dau şi câţi-va ani de închisóre, pe care trebuiau sĕ o facă în închisorile subterane dela casa comitatului din Simonytornya.

*) Strămoşul ministrului de astădi.
— N. Tr.

Monarchul şi Lueger.

Privitor la antecedenţele audienţei, pe care a avut'o *Dr. Lueger* la monarchul, se amintesc în diarele vieneze următórele amĕnunte:

Deja în sĕptĕmâna trecută avû Lueger o intrevorbire cu ministrul-preşedinte austriac *Badeni*, cu care ocasiune acesta ii spuse lui Lueger, că sub nici o condiţiune nu-i póte recomanda spre întărire alegerea, şi că nici nu va fi întărit. La acéstă Lueger dise lui Badeni, că nu numai din gura ministrului-preşedinte voesce sĕ audă el o astfel de enunciaţiune, ci ar voi s'o audă şi dela monarchul. Atunci Badeni ii rĕspunse: *„Deci îţi voi mijloci audienţă“.*

Altă versiune spune, că dilele trecute Majestatea Sa merse cu trăsura într'un suburbiu al Vienei, pentru ca sĕ asiste la sĕrbarea punerei petrei fundamentale la o biserică. De-odată se trezi, că trăsura e încungiurată de o mulţime de popor, care striga în gura mare: *„Unde este primarul nostru, ce este cu el? Unde e Lueger? Trăéscă Lueger!“* Faptul acesta sĕ-l fi surprins fórte mult pe monarchul şi împrejurarea acéstă a făcut ca el sĕ chieme la sine pe Lueger.

*

Pressa vieneză întrégă se ocupă cu cestiunea primarului. Se pune mare pond pe faptul, că Majestatea Sa de douĕ ori a accentuat, că *între împrejurările de faţă* nu póte întări pe Lueger. In cercurile liberale se afirmă, că manifestaţia de graţiă a monarchului faţă cu Lueger însemnă *desavuarea contelui Badeni* şi acesta va fi silit acum, *séu sĕ pacteze cu antisemiţii séu sĕ-şi dea dimisia.*

*

Noua alegere de primar se va face probabil în primele dile ale lunei Maiu. Intre candidaţi se amintesce în prima liniă membrul consiliului comunal *Strohbach*, unul dintre cei mai adicţi aderenţi ai lui Lueger. Se mai amintesce apoi profesorul şi deputatul *Dr. Josif Schlesinger*, precum şi advocatul *Dr. Kupca*, pe care însĕ nu-l prea voiesce Lueger, deóre-ce se teme, că la timpul sĕu nu se va invoi, ca sĕ fiă dat la o parte.

Circularele archiereilor noştri
din incidentul mileniului unguresc.

Lăsăm sĕ urmeze adi circularele I. P. S. Sale metropolitului *Mihályi*, pe cari le reproducem după „Tribuna“:

Circularele Metropolitului Mihályi.

I.

Onorate în Christos frate!

Excel. Sa domnul ministru de culte şi insrucţiune publică vrênd, ca şi tinerimea şcol. sĕ iee parte la sĕrbarea existenţei milenare a statului ungar, cu scripta sa din 13 Martie 1896. nr. 7584 dispune, ca în tóte şcólele poporale, elementare superióre poporale, civile, superióre comerciale şi superióre de fete, preparandiile de ambe sexurile, şi în asile infantile, sĕ se ţină în 9 Maiu 1896 festivităţi împreunate cu cult divin şi ne provócă, ca şi noi sĕ dispunem ţinerea acestor festivităţi în tóte şcólele nóstre poporale şi în institutele celelalte, cari servesc scopurilor instrucţiunei poporale din archidiecesă.

Tot-odată vĕ comunicăm, că episcopatul catolic din Ungaria în conferenţa ţinută în 27 Februarie 1896 a decis, ca festivităţile şcolastice milenare în şcólele catolice sĕ se ţină în 17 Maiu 1896.

Tot Excel. Sa domnul ministru de culte şi instrucţiune publică cu scripta sa din 22 Martie 1896 nr. 704 pres. ne recércă, ca pentru memoria perpetuă a sĕrbărilor milenare sĕ dispunem, ca sĕ se planteze arbori comemorativi séu pe teritorul şcólelor séu airea în loc public unde-va în comune, care sĕ se dea apoi în grija antistielor, cari au inspecţiunea asupra locului, unde se face plantaţiunea, şi despre efectuirea plantării, precum şi despre cuantitatea şi genul arborilor plantaţi, până în 1 Iunie 1896 sĕ-'i facem arătare spunêndu-'i şi locul, unde s'au plantat acei arbori comemorativi.

Drept-aceea prin acéstă comitem veneratului cler ca direcţiune a şcólelor nóstre poporale:

a) că, ce privesce festivităţile şcolastice milenare, sĕ dispuneţi, ca acele sĕ se ţină în fiă-care şcólă gr. cat. în 17/5 Maiu 1896, în Dumineca a şeptea după sf. Paşti a ss. şi purtătorilor de Dumnedeu părinţi, a celor din Nicea. In acea di pruncii şcolari vor avé sĕ mérgă la sf. biserică unde vor asculta sf. liturghie;

b) modalitatea celorlalte festivităţi, cari vor avé sĕ urmeze după sf. liturghie, lăsăm sĕ o statoriţi frăţiile vóstre împreună cu senatele şcol. protop., ér' la institutele şcólelor poporale din Blaj, direcţiunile respective cu corpul profesoral dimpreună:

c) că încât e pentru plantarea arborilor comemorativi sĕ îndatoraţi pe toţi docenţii dela şcólele nóstre poporale sĕ planteze în curtea şcólei arbori de aceia, cari sunt trainici, precum: teiu, frasin, stejar ori acaţ. Acésta sĕ o facă într'o di de vacaţiune în presenţa pruncilor şcolari, şi, după-ce-'i vor fi plantat, sĕ-'i dea în grija şi superinspecţiunea senatelor şcol. parochiale.

Tot aşa sĕ se purcédă şi la institutele cele pentru instrucţiunea poporală archidiecesană din Blaj;

d) Frăţiile vóstre şi direcţiunile şcólelor poporale din Blaj până în 25/13 Maiu 1896 sĕ ne raportaţi despre efectuirea plantării arborilor, precum şi despre genul şi cuantitatea arborilor plantaţi, spunênd şi locul, unde s'a făcut plantaţiunea, ca până în 1 Iunie 1896 sĕ putem raporta domnului ministru în privinţa acésta.

Blaj, din şedinţa consistorială ţinută în 11 Aprilie 1896.

Binevoitor:
Victor Mihályi m. p.
archiepiscop şi metropolit
de A.-Iulia şi Făgăraş.

*

II.

Onorate în Christos frate!

Excelenţa Sa domnul ministru de culte şi instrucţiune publică cu datul 12 Aprilie nr. 1098 pres. ni-a adresat scrisórea, care în traducerea românéscă are următorul cuprins:

„Din incidentul sĕrbării existenţei de o miiă de ani a statului ungar, se va ţiné în tótă ţéra serviciu divin de mulţămită. Fiind determinată diua pentru ţinerea acestui serviciu pe 10 Maiu 1896, am onóre a recerca pe Excelenţa Vóstră, sĕ binevoiţi prin circular a îndruma preoţimea archidiecesei de sub înţelépta-vĕ guvernare, ca sĕ notifice, cum se cuvine poporului acest serviciu divin, apoi sĕ ţină serviciul divin cu tótă solemnitatea posibilă şi la acela sĕ invite şi autorităţile.

„Nu mĕ îndoesc, că Excelenţa Vóstră veţi fi dispus deja în acéstă privinţă. Cu tóte acestea cred, că-'mi implinesc datorinţa, când conform posiţiunii mele vĕ rog cu tótă stima şi pe cale oficiósă sĕ dispuneţi în acéstă causă“.

Cuprinsul acestei ordinaţiuni înalte se comunică veneratului cler archidiecesan spre sciinţă şi acomodare cu adausul, că diua de 10 Maiu 1896 după stilul nou cade în Dumineca a 6-a după sf. Paşti.

Blaj, din şedinţa consistorială ţinută în 21 Aprilie 1896.

Binevoitor:
Victor Mihályi m. p.,
archiepiscop şi metropolit
de A-Iulia şi Făgăraş.

SCIRILE DILEI.

— 17 (29) Aprilie.

Descoperiri valorose. D-l Gr. Tocilescu visitând acum câte-va dile vechile ruine ale podului Traian din T.-Severin, a făcut mai multe săpături, în urma cărora d-sa a descoperit o mulţime de pietri şi cărămidi cu inscripţiuni romane, precum şi mai multe monede romane de diferite mărimi şi forme. Săpăturile continuă.

—o—

Marele meeting Kossuthist. Dumineca trecută s'a ţinut marea adunare poporală în cestiunea teritorului vamal independent, a băncii naţionale maghiare etc. Foile oposiţionale maghiare spun, că au fost întruniţi peste 25,000 de indivizi pe bulevardul „Kálvin“. Pe o tribună împodobită cu drapele roşii s'a urcat apoi Kossuth preşedintele adunării. La drépta şi la stânga stăteau deputaţii kossuth-işti, şi alţii. Kossuth a deschis adunarea prin o vorbire, în care a apelat la poporul unguresc sĕ se scuture de jugul străinilor (sc. Austriacilor), cari sug sânge maghiar ca lipitorile, sĕ se trezéscă din letargie şi sĕ lucre în conscienţa dreptului (!) şi puterii proprii! După acésta a urmat o serie de vorbiri de acest calibru, tóte pentru *„desfacerea de sub stăpânirea economică şi politică a Austriei“*. Mai remarcabile au fost vorbirile lui Polonyi şi Ugron, care, cel din urmă, a dis: „Ungaria este încungiurată de o cunună de dealuri, ceea-ce însemnéză, că şi Dumnedeu a creat Ungaria ca sĕ fiă stat independent“.

—o—

Visita prinţului Ferdinand la Paris. Privitor la visita prinţului Ferdinand la Paris se anunţă următórele: Sultanul îşi esprimă într'o depeşă mulţămita sa faţă cu preşedintele Faure pentru primirea, ce i-s'a făcut prinţului Bulgariei. Cercurile politice din Sofia sunt în firma credinţă, că Ferdinand a fost încredinţat cu vr'o misiune secretă din partea Ţarului, ca s'o ducă guvernului frances, şi acésta credinţă o întăresce şi împrejurarea, că Ferdinand

a mers dela Petersburg direct la Paris făr' de-a atinge Berlinul.

—o—

Duelul Fejérváry — Korbuly. Ministrul de honvedĭ a avut ierĭ un nou duel de săbii, cu redactorul Iosif Korbuly. Ministrul l'a tăiat pe Korbuly la cap, chiar aşa, cum l'a tăiat ḑilele trecute şi pe deputatul Bernath. Dér cu atâta n'a fost destul, Korbuly a mai căpĕtat dela Fejérváry o tăetură puternică la braţul drept şi alta la fóle.

—o—

Redactor achitat. Procuratura supremă intentase proces de pressă ḑiarului umoristic „Herko Pater“ pentru o poesiă publicată în 26 Ian. c. care ar fi conţinut agitare contra Jidanilor. Alaltăerĭ se ţinu pertractarea în acest proces înaintea tribunalului din Budapesta şi după-ce juriul enunciă, că autorul poesiei, ḑiaristul Emeric Gaspar, nu e vinovat pentru agitare contra unei confesiunĭ, tribunalul îl achită pe acusat.

—o—

Imormêntarea baronului Hirsch s'a sĕvêrşit alaltăerĭ în Paris. Au fost presente abia 100 de persóne şi lumea oficiósă din Paris n'a fost representată de loc; asemenea n'a fost de faţă nicĭ un representant al familiei Rotschild. Cu atât maĭ mare mirare a produs faptul, că Ferdinand prinţul Bulgariei a luat parte la îmormêntare. Cum se afirmă, conform testamentului, după Hirsch a rĕmas o avere de 750 milióne de francĭ.

—o—

Un înger şarlatan. Henrietta Couldon, o fată tînĕră şi frumósă, din Paris pretindea, că e inspirată de îngerul Gabriel şi sub chezăşia acestei inspiraţii preḑicea viitorul, cetea trecutul şi alte minunăţii. Acum în urmă societatea sciinţelor psichice a însărcinat o comisiune sĕ esamineze starea bolnavei şi sĕ arate într'un raport acea ce ar fi supranatural la ea. Dr. Hack, preşedintele comisiunii, în raportul sĕu declară, că Henrietta Couldon nu este decât o înşelătóre, care la început s'a prefăcut, că a fost inspirată, apoi tot lucrând astfel a ajuns sĕ crédă ea însa-şĭ acésta. Societatea în urma acestui raport a admis în acéstă cestiune, că Henrietta Couldon nu e nicĭ bolnavă, nicĭ isterică, nicĭ nebună.

—o—

Avansărĭ în armată. Cu 1 Maiŭ s'au făcut în armata austro-ungară următórele schimbărĭ: au fost avansaţĭ la rangul de: majorĭ în *infanterie* Dionisiu Aldea alias Poppa 65, Bogdan Mamulea 4; căpitan cl. I Simion Barza 28; căpitanĭ cl. II Victor Petri 76, Iosif Pui 33; locotenenţĭ: Vasiliu Calbaza 43, Petru Babĕu 64, Constantin Velcean 61. Valeriu Moga 85 şi Ioan Hidu 44; la *artileriă*: căpitan cl. II Iosif Stepanescu 21; mai departe a fost înaintat la rangul de *medic de stab*: Dr. Ioan Pop 22, apoi la rangul de medicĭ de regiment Iuliu Deac şi Toma Mandicea; în fine a fost numit *intendant superior* militar cl. II Gabriel Cociuba. Majestatea Sa a decorat cu *crucea de aur cu corónă pentru merite* pe medicul de regiment Ioan Pop 64, şi a ordinat sĕ li-se esprime *mulţămită prea înaltă* căpitanilor de cl. I Bogdan Mamulea 4 şi Dionisiu Aldea alias Poppa 65.

—o—

Pandolfi la Regele Carol. In timpul şederei sale în Veneţia, M. Sa Regele a binevoit a primi in audienţă pe cunoscutul filo-român, marchizul Pandolfi, senator. M. Sa Regele s'a întreţinut aprópe o óră cu entusiastul amic al Românilor.

—o—

Producţiune teatrală în Făgăraş. O Producţiune teatrală va arangia societatea „*Progresul*“ din Făgăraş Duminecă, în 3 Maiu n. c. în sala hotelului „Lauritsch“. Intrarea: Locul I. 80 cr., (şirul prim şi cercle I fl.), locul II. 60 cr., parter 40 cr. şi galerie 20 cr. de persónă. Bilete se pot căpĕta în prăvălia d-lui I. N. Peia şi séra la cassă. Inceputul la $7^1/_2$ óre séra. Pentru comitet: Dr. Ioan *Şenchea*, preşedinte; Ioan *Dejenar*, cassar; Ioan *Berescu*, secretar. NB. Ofertele marinimóse se primesc cu mulţumită şi se vor cuita publice.

Programa: I.) „*După teatru*“, comedie într'un act de I. V. Stefaneli. Persónele vor fi representate prin: d-l Clement Grama, d-şóra Miţi Bănuţ, d-l Costi Toma, d-şóra Lenţa Florea. II. „*Doi surḑi*“, comedie într'un act de V. Alexandri. Persónele vor fi representate prin: d-l Traian Păcală, d-şóra Victoria Grama, d-şóra Victoria Toma, d-şóra Miţi Bănuţ ş. a. d-şóra Lenţa Florea şi d-l Clement Boer. După producţiune joc.

„Partida poporală“ în Ciongrad.

In 26 Aprilie n. c. s'a ţinut în Ciongrad o adunare a „partidei poporale.“ Acéstă a fost din partea numitei partide prima adunare în acest oraş. Partida jidano-liberală s'a încordat din tóte puterile, ca sĕ paraliseze adunarea catolică şi sĕ-i curme posibilitatea de-a prinde rădĕcinĭ în acest oraş. Peste nópte s'au afişat pe tóte stradele oraşului placate galbine, în carĭ contele Zichy Nandor era înjurat în tot chipul şi cetăţenii din Ciongrad erau provocaţĭ, sĕ nu asculte de Zichy, ci „*sĕ-i arate drumul spre Slovacii şi Valahii sĕi*“. (sic!).

Duminecă diminéţa, înainte de-a fi sosit în Ciongrad corifeii „partidei poporale,“ se adunase popor mult înaintea primăriei comunale, unde un farmacist se apucă sĕ aţiţe pe popor printr'o vorbire „politică“ plină de injurăturĭ la adresa lui Zichy şi a preoţilor, vorbind mai ales despre împărţirea averilor bisericescĭ la popor. In asemenea înţeles vorbi şi un alt mameluc guvernamental, dér vorbirile lor, după cum raporteză foile unguresci, din carĭ estragem acestea, n'au prea încălḑit inimele ascultătorilor. Din vre-o 600 de ómenĭ, câţĭ erau de faţă, abia 30—40 de comercianţĭ jidanĭ au întimpinat cu „éljen“-urĭ vorbirile lor.

După améḑĭ au sosit contele Zichy cu mai mulţĭ fruntaşi ai „partidei poporale“. Li-s'au făcut o primire splendidă. Zichy a desfăşurat programul „partidei poporale“ de pe o tribună, ce se ridicase înaintea bisericei, fiind presenţĭ vre-o 6000 de ómenĭ. Vorbirea lui Zichy, care a avut caracterul unei predice bisericescĭ, a produs entusiasm în popor, care la urmă a jurat cu degetele ridicate spre cer, că va lupta sub stindardul creştinesc maghiar al „partidei poporale“.

De ale mileniului.

Conform programului, *Majestatea Sa* a plecat erĭ séra din Viena spre Budapesta, pentru ca sĕ asiste la deschiderea esposiţiei milenare, şi va rĕmâné în Budapesta douĕ sĕptĕmânĭ. Astăḑĭ sosesce şi Majestatea Sa împĕrătésa *Elisabeta*.

*

In 26 c. au sosit în Budapesta cu tren separat *personalul curţii* împĕrătescĭ, precum şi calesele de curte, 45 la numĕr.

*

Scaunul papal va fi representat la serbările milenare prin Msgr. *Locatelli*, conducĕtorul afacerilor nunciaturei din Viena.

*

Archiducele *Carol Ludovic*, fratele monarchului, la care au contat toţĭ sigur, că va lua parte la serbările milenare, a anunţat acum în momentul din urmă, că *nu* va lua parte, deóre-ce nu i-ar permite starea sanitară.

*

Serbia contra mileniului. Un corespondent al ḑiarelor maghiare din Budapesta a avut ḑilele trecute o întrevorbire cu ministrul-preşedinte sêrbesc *Novacovici*. Acesta spuse curat şi lămurit corespondentului, că Serbia pentru aceea nu-şĭ trimite nicĭ un representant la serbările milenare, pentru-că nu póte suferi, sĕ se ducă pe la icóne emblema sêrbéscă, care de pe timpul lui Carageorge şi până la proclamarea independenţeĭ a fost tot-déuna emblema Serbiei. Mai departe ḑise Novacovici, că regele *Alexandru* a aprobat premergea ministerului încă înainte de ce plecase la Athena, decĭ n'a fost nicĭ-odată vr'o divergenţă de păcerĭ între rege şi cabinet în acéstă cestiune.

*

Barbierii şi friserii din Budapesta au hotărît într'o adunare, ca, pe timpul cât va ţiné esposiţia milenară, sĕ ridice tóte taxele pentru „înfrumseţarea capului“, cu 25%. Decĭ şi capurile se vor scumpi pe timpul mileniului.

*

Craiovenii şi Mileniul.

Dumineca trecută s'a ţinut adunarea generală a Ligei din Craiova.

După mai multe discuţiunĭ s'a hotărît, ca sĕ se protesteze în următorul mod în contra Mileniului:

1) In ḑiua de 2 Maiŭ, fiind sĕrbătóre (Inălţarea Domnului), se unifică protestarea în contra Mileniului cu serbarea aniversării revoluţiei dela Blaşiu, 3 Maiŭ 1848.

2) In ḑiua de 2 Maiŭ, la óre 3 p. m., un Te-Deum se va oficia la biserica Madona-Dudu, şi de acolo cetăţenii vor merge în procesiune pe stradele principale ale oraşului cu drapele, la sala Barbu Ionescu;

3) In acea sală se vor ţinea mai multe discursurĭ, arătându-se insemnătatea istorică a Mileniului;

4) La urmă se va ceti o moţiune de protestare, pe care o va redigia comitetul Ligei, şi o va supune mai întâiu la deliberările membrilor Ligei în adunarea ce va avé loc la 26 Aprilie, órele 8 séra;

5) Se vor face invitaţii la tóte secţiunile Ligei din Oltenia, pentru a trimite delegaţĭ la Craiova în ḑiua de 2 Maiŭ;

6) Tóte societăţile din Craiova vor fi învitate a lua parte cu drapelele lor la manifestarea de protestare.

Acéstă hotărîre s'a luat în unanimitate.

Dare de sémă şi mulţămită publică.

Clujiu, 22 Aprilie n. 1896

In următórele venim a chita contribuirile marinimóse, ce ni-au venit cu ocasiunea concertului împreunat cu dans din 3 Februarie a. c., arangiat de universitarii românĭ din Clujiu cu scopul; că din venitul curat sĕ fiă ajutoraţĭ la achitarea taxelor de înscriere şi esamene tinerii lipsiţĭ de mijlóce.

Este plăcuta nóstră datorinţă, ca de odată cu acésta sĕ aducem profundele nóstre mulţămirĭ tuturor celor, ce îndemnaţĭ de spiritul de jertfă, sprijinind prin generóse contribuirĭ intreprinderea nóstră, au asigurat reuşita mulţămitóre a aceleia.

Datorim şi esprimăm mulţumirĭ speciale stimatelor dómne şi domnişóre şi stimaţilor domni colectanţĭ pentru nobila bunăvoinţă şi zelul, cu care au colectat.

Adresăm tot-odată rugarea cătră toţĭ aceia, carĭ primind liste de colectare nu-mi leau înapoiat, sĕ binevoéscă a ni-le retrimite în scurt timp cu orĭ-ce resultat pentru a puté stabili socotelile concertului.

1. Bilete de onóre.

Şi—au rescumpărat biletele de onóre. M. Sa *Carol I*, Regele României 100 fl.; Dr. Ioan Szabo, episcop 5 fl.; Dr. Al. Grama, canonic 1 napoleond'or; Gavrilă Pop, canonic 5 fl.; Petru Pop vicar capit. 2 fl., St. Moldovan, preposit 2 fl., George Vlasa, preot militar 5 fl., Dum. Pop, preot militar 2 fl., Il. Sa Al. Bohăţel 5 fl., Il. Sa Ioan Bran de Lemény 3 fl., Petru Pipoş 5 fl., Zeno Mocsonyi de Foen 5 fl., Basiliu M. Başota 3 fl., Dionisiu Vajda 5 fl., Danil Gábor 2 fl., Biró Béla 3 fl., Schlacher, General 10 fl., Mayer de Marnegg general 5 fl., Kautz 3 fl., Fekete Gábor 5 fl., Br. Szentkereszty Zsigmond 5 fl., Dr. Luidner Gusztáv 5 fl., Heppes Miklós 5 fl., Conte Lázár I. 3 fl. Bónis István 2 fl.,

2. Suprasolvirĭ.

Dr. Ioan Nicóră 1 fl., Leontin Pop (Clujiŭ.) 2 fl., Beniamin Pop (R.-Cristur) 2 fl., Victor Ilieş (R.-Cristur) 7 fl., Sim. Pop (Clujiŭ) 1 fl., Iac. Căpuşan (Dretea) 1 fl., N. N. 50 cr. Vas. Mica (S.-Odorheiu) 1 fl., Hossu (Clujiŭ). 2 fl., Al. Nemeş (Clujiŭ) 1 fl., Gavrilă Pop (Feleac) 1 fl., Ios. Cioplea (Clujiu) 1 fl., D-na Estira Vĕrtic (Bistriţa) 3 fl., Bas. Podóba (Clujiŭ) 1 fl., Hiudy Árpád redactor (Clujiŭ) 3 fl., Nic. Bobeş (Clujiŭ) 1 fl., Emil Pop (Bobohalma) 3 fl., Anton Pop (Clujiŭ) 1 fl., Petru Checiches (Apahida) 1 fl., Ioan Péres (Clujiŭ) 2 fl., Basiliu Toşa (Clujiŭ) 1 fl., Vas. Drăgan (Nădăşel) 1 fl.

3. Oferte.

I. German (Sambotelec) 5 fl., Kesely Dragomir, protopop (Năprade) 2 fl., A. Almăşan (Clujiu) 3 fl.

4. Liste de colectore.

Lista Nr. 2., colectant: d-l *Tiberiu Bredicean*, jurist, Lugoş. Contribuirĭ: Coriolan Bredicean 2 fl.

Lista Nr. 5. Colect. d-l *Pompeiu Grigoriţă*, Năsĕud. Contribuirĭ: Greg. Pletos 1 fl., Al. Haliţa 1 fl., I. Nescuţiu 1 fl., Pompeiu Grigoriţa 1 fl. Suma 4 fl.

Lista Nr. 6. Colectantă: d-na *Victoria Filipan*, Năsĕud. Contribuirĭ: Ioachim Mureşan 1 fl., Petru Tofan 50 cr., Veronica Seni 50 cr., Vas. Petri 1 fl., Victoria Filipan 3 fl., Goldschmidt 2 fl., Leontina Scridon 1 fl., Amalia Ciocan 1 fl., Cornelia L. Pop 50 cr., Mathilda Pop 1 fl., N. N. 50 cr., Dr. Larionessi 1 fl., Antonia Schiller 50 cr., Maria Bob 50 cr., Anghela Pletos 1 fl., Ida Pavel 1 fl., Elena Pop 1 fl., Emil Fetti 1 fl., Paulina Macaveiu 1 fl., I. Şerban 1 fl., Dr. Gr. Silaşi 2 fl. Octaviu Bariţiu 1 fl. Suma 23 florinĭ.

Lista Nr. 7. Colect. d-na *Laura Ciuta* (Bistriţa). Contribuirĭ: Laura Ciuta 5 fl., V. R. Buticescu 2 fl. Suma 7 fl.

(Va urma.)

DIVERSE.

Pălăria damelor în teatru. Un ḑiar american scrie următórele: In oraşul Ohio bărbaţii au adus o lege, prin care femeilor li-e interḑis sub pedépsa cea mai aspră, de-a folosi în teatru pălăriĭ marĭ. Femeile însĕ, în mânia bărbaţilor, au făcut sĕ se priméscă un regulament, prin care bărbaţii, carĭ părăsesc sala teatrului în timpul pauselor, se vor pedepsi în modul cel mai aspru.

Cea mai lungă ḑi în Europa. Ḑiua cea mai lungă în Europa o are oraşul Reykjavik din Islanda; acolo ḑiua ţine $3^1/_2$ lunĭ. Apoi urméză oraşul Vardöbus din Norvegia, unde ţine ḑiua dela 21 Maiŭ până la 21 Iulie neîntrerupt. După aceea în oraşul din graniţa Svediei, Tornea; aci ḑiua cea mai lungă ţine $21^1/_2$ óre şi cea mai scurtă $2^1/_2$ óre.

In Petersburg şi în oraşul Tobolsk din Siberia ţine ḑiua cea mai lungă 19 óre şi cea mai scurtă 5 óre. In oraşele Stockholm şi Upsala ḑiua cea mai lungă este de $18^1/_2$ óre, cea mai scurtă de $5^1/_2$ óre. In Berlin şi Londra ḑiua cea mai lungă este de $17^1/_2$ óre.

Literatură.

România agricolă este numele unui studiu economic fórte preţios şi interesant, în care se arată, cum este starea poporului român din România, cum sunt împărţiţĭ ţĕranii şi cum trăiesc ei: cum o mână proprietarĭ cei marĭ cu moşiile lor boerescĭ; cum o duc arêndaşii de moşii, între carĭ se află şi mulţĭ Românĭ de pe la noi, mai cu sémă despre Mocanii noştri din Săcele emigraţĭ în România este scris un capitol întreg etc. etc. Toţĭ câţĭ au cetit acéstă carte laudă pe scriitorul ei, d-l profesor Dr. George Maior, care este un bărbat cu largĭ şi serióse cunoscinţe în trebile economice. Un esemplar costă 80 cr. şi se póte procura şi dela administraţia „Gazetei Transilvaniei“.

*

La móră se numesce o mică, dér frumósă novelă din popor, scrisă într'un stil plăcut şi uşor de d-l *T. Simtion*. A apărut în tipo-litografia N. D. Miloşescu din Târgu-Jiu în România şi costă un esemplar, de 61 pag. numai 30 banĭ (15 cr.)

Proprietar: **Dr. Aurel Mureşianu.**
Redactor responsabil **Gregoriu Maior.**

Cursul la bursa din Viena.

Din 28 April 1896.

Renta ung. de aur 4%	122.10
Renta de coróne ung. 4% . . .	99.05
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½% .	124.—
Impr. căil. fer. ung. în argint 4½%	100.90
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	121.25
Bonurĭ rurale ungare 4% . . .	97.20
Bonurĭ rurale croate-slavone. . .	97.—
Imprum. ung. cu premii	157.75
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Segedin.	138.75
Renta de hârtie austr.	101.10
Renta de argint austr.	101.10
Renta de aur austr.	122.30
Losurĭ din 860	145.75
Acţii de ale Băncei austro-ungară.	967.—
Acţii de-ale Băncei ung. de credit.	388.25
Acţii de-ale Băncei austr. de credit.	356.80
Napoleondorĭ.	9.54½
Mărcĭ imperiale germane . . .	58.77½
London vista	120.10
Paris vista	47.75
Rente de coróne austr. 4%. . .	101.—
Note italiene.	43.90

Cursul pietei Braşov.

Din 29 April 1896.

Bancnote rom.	Cump.	9.50	Vênd.	9.53
Argint român.	Cump.	9.40	Vênd.	9.45
Napoleon-d'orĭ	Cump.	9.52	Vênd.	9.54½
Galbenĭ	Cump.	5.65	Vênd.	5.70
Ruble rusescĭ	Cump.	1.27	Vênd.	—.—
Mărcĭ germane	Cump.	58.30	Vênd.	—.—
Lire turcescĭ	Cump.	10.60	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%		100.75	Vênd.	101.75

Nr. **234**—1896.
a. f. sc. d.

Concurs
la posturĭ de profesorĭ.

La gimnasiul superior fundaţional din Năsĕud, **din 1 Septembre 1896 sunt de a se umplea două catedre ordinare,** la care pot concura individĭ, carĭ au cualificaţiune de profesorĭ, pentru şcólele medii din **limbele germană şi latină** apoi **latină şi grecă**, observând referitoriŭ la acésta din urmă, cumcă profesorul ales va fi datoriŭ după trebuinţă a învĕţa şi alt studiu literar ce se póte alege în locul limbei grecescĭ.

Cu aceste posturĭ profesoralĭ, décă sĕ denumesc profesorĭ definitivĭ, se asigură următórele emolumente din fondul central şcolastic din districtul Năsĕudului:

1. Plata anuală de 1000 fl.

2. Cuartir în natură în casele Nr. 278 şi 309.

3. Adause decenale de 10%.

4. Drept de pensiune în înţelesul art. de lege XI. din 1885.

Décă însă se umplu cu profesorĭ substituţĭ, conform prescriptelor legei emolumentele sunt următorele:

Plata anuală de 700 fl. şi décă înaintéză ca profesorĭ ordinarĭ şi în acésta calitate câştigă aprobare, atuncĭ capĕtă dotaţiunea de sus.

Dela concurenţĭ se poftesce ca se fiă civĭ a statului ungar şi se aibă cualificaţiune legala din limbele germană şi latină, respective latină şi grecă, cumcă posed deplin limba română, ca limbă de propunere, şi se aibă trecut nepĕtat şi portare neescepţionabilă.

Concurenţii se-şĭ aştérnă suplicele adresate către comisiunea administrătóre de fondurile centralĭ şcolastic şi de stipendie din districtul Năsĕudului şi adiustate cu documente despre etatea, religiunea, starea familiară, referinţe de serviţiu militariŭ, studiele absolvate, cualificaţiunea recerută, cunoscinţele de limbă şi eventual despre serviţiul de până acum, **până în 15 Iuniu a. c.** la direcţiunea gimnasiului superior fondaţional din Năsĕud.

Din şedinţa comisiunei administratóre de fondurile centralĭ şcolastic şi de ştipendie din districtul Năsĕudului ţinută în

Năsĕud, la 26 Martie 1896.

Preşedinte: **Dr. Ioan Pop** m. p. Secretar: **Nestor Simon** m. p.

Se caută

2 învĕţăcei în etate de 12 până la 14 anĭ de naţionalitate română, carĭ **se primesc** numai decât în prăvălia subscrişilor

GEORGE ALDEA &. Cnie.
Satulung (Hoszufalu com. Braşov).

968,2—3.

Nrul **6181**-1896.

Concurs.

Se escrie concurs pentru următórele posturĭ:

1. Pentru postul de concipist magistratual: léfa 600 fl. şi banĭ de locuinţă 100 fl.

2. Pentru postul eventualminte de practicant de concipist: léfa 500 fl., şi banĭ de locuinţă 100 fl.

3. Pentru postul de cancelist la sedrea orfanală orăşĕnéscă: léfa 500 fl. şi banĭ de locuinţă 100 fl.

Pentru primele două posturĭ au de a documenta competenţii pe lângă purtarea lor morală şi aceea, că în acei 4 anĭ de studiu juridic au absolvat studiile de drept şi acele de stat.

Competenţii pentru postul de cancelist au de a-şĭ documenta purtarea morală, şcólele percurse şi cunóscerea acelor 3 limbĭ a-le patriei.

Petiţiunile astfel instruate au de a se aşterne **până în 15 Maiŭ a. c. la prânḑ 12 óre** la acest magistrat.

Braşov, 28 Aprilie 1896.

971,1—2 **Magistratul orăşenesc.**

Publicaţiune.

Pentru edificarea unui grajdŭ în dóuĕ despărţăminte, cu un şopron, pentru cară, în stupina H. top. 19439—40 situată pe hotarul Braşovului, lângă riul Bârsa, la marginea hotarului comunei Ghimbav, a cărui spese sau preliminat: pentru zidăria cu 304 fl. 59 cr.; pentru lemnăriă cu 1333 fl. 41 cr. sĕ va ţinea licitaţiune minuendă, **în 25 Aprilie 1896 st. vechiŭ la 10 óre** înainte de amédĭ în cancelaria Eforiei şcólelor centrale române ort. rĕsĕr. Edificiul gimnasial, suburbiul Scheiu, Gróverĭ.

Până la ḑiua de licitaţie sĕ pot înainta la Eforia şcolară şi offere în scris, provĕḑute cu un vadiu de 100 fl. v. a. în care oferentul sĕ observe, că condiţiunile de licitaţie i sunt cunoscute şi că sĕ supune lor.

Planul de edificare, devisul de spese, precum şi condiţiunile licitaţiunei, se pot vedea în cancelaria sus arătată.

Braşov, 10 Aprilie 1896 st. v.